ਜੱਜਬੀਰ ਸਿੰਘ @ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ @ ਜਸਬੀਰ
ਅਤੇ ਹੋਰ
ਬਨਾਮ
ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਏਜੰਸੀ
(ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1011 ਦਾ 2023)
ਮਈ 01, 2023
[ਡਾ. ਧਨੰਜ□ ਵਾਈ. ਚੰਦ੍ਰਚੂੜ, ਸੀਜੇਆਈ ਅਤੇ
ਜੇ. ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973:

ਧਾਰਾਵਾਂ 167(2), 173 – ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ – ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ ਹੱਕ,
ਭਾਵੇਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮਾਂ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਵੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਇੱਕ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੈਧ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਸੀ – ਫੈਸਲਾ :
ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਇੱਕ ਅਧੂਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਸੰਮਤੀ ਦੇਣਾ ਸੰਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਜੇਕਰ ਸੰਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਮਤੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ – ਧਾਰਾ 173 ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸੰਮਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੀ – ਧਾਰਾ 167 ਵੀ ਕੇਵਲ ਜਾਂਚ ਬਾਰੇ ਹੀ ਬੋਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ – ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਧਾਰਾ 167 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਪਾਲਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ ਸਟੈਚੂਟਰੀ/ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮਾਂ ਅਵਧੀ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਹੋਵੇ – ਧਾਰਾ 167 ਅਧੀਨ ਸੰਮਤੀ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ – ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ ਹੱਕ, ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਗਲਤੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋਵੇ – ਫੈਸਲਾ : ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸਟੈਚੂਟਰੀ/
ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗਣ ਦੇ ਹੱਕ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ – ਜਦੋਂ ਕਿ ਯੂਏਪੀਏ ਅਧੀਨ ਐਨਆਈਏ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਮਿਟਲ ਪ੍ਰੋਸੀਡਿੰਗਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਐਨਆਈਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੁਆਰਾ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ ਐਕਟ ਕਰਦੀ ਹੈ,
ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ – ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 193 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ, ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 43ਡੀ ਯੂਏਪੀਏ ਦੇ ਸਾਥ ਮੁਲਤਵੀ ਜਮਾਨਤ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, 14.12.2020 ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਲੰਬਿਤ ਸੀ – ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਐਕਟ, 2008 – ਧਾਰਾ 16 – ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1967।

ਧਾਰਾ 167 – ਜਾਂਚ – ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਮੰਗਣ ਦੀ ਸਲਾਹ – ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਨੂੰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਮੰਗਣ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਲਾਹ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਾਧਾ ਆਖਰੀ ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਨਾ ਮੰਗਿਆ ਜਾਵੇ – ਮੁਲਤਵੀ ਜਮਾਨਤ ਉੱਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ, ਜਮਾਨਤ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਦੀ ਲੰਬਿਤਤਾ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਾਂ ਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਮੰਗਣ ਲਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਦਾਖਲਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ – ਪਰ, ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਮੁਲਤਵੀ ਜਮਾਨਤ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ

ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ, ਜਾਂ ਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਮੰਗਣ ਲਈ ਰਿਪੋਰਟ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਜਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ – ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਜਮਾਨਤ ਉੱਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਇੱਕ ਅਧੂਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਸੰਮਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਨਹੀਂ। ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਭਾਜਨ ਹੈ। ਅਭਿਯੋਗ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਸੰਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸੰਮਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੰਮਤੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਪਲ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਨਿਰਭਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੂਚਨਾ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਪਰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਨਾ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਧਾਰਾ 167(2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਮੁਲਤਵੀ ਜਮਾਨਤ ਉੱਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਧਾਰਾ 167(2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਜੋ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਮਨੋਨੀਤ ਅਦਾਲਤ (ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਕੇਸ ਹੋਵੇ) ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ 180 ਦਿਨ ਜਾਂ 90 ਦਿਨ ਜਾਂ 60 ਦਿਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਜਾਂਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਧਾਰਾ 167(2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ। [ਪੈਰਾ 43][32-C; D-H]

1.2. ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਸਕੇ। ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਧਾਰਾ 173 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੀ। ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵੀ ਸਿਰਫ ਜਾਂਚ ਬਾਰੇ ਹੀ ਬੋਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 180 ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 44][33-A-D]

1.3 ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਅਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਾਧਾਰਣ ਦੇਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਬਿਨਾਂ ਵੈਧ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਇਹ ਤਰਕ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਤੇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਲੰਘਣ

ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯਮਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹੀ ਗੱਲ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167(2) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਵਿਧਾਨਿਕ/ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 47]

1.4 ਜਿਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਗ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਧਿਕਤਮ ਅਵਧੀ 180 ਦਿਨ ਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਕੋਈ ਪੈਕੇਜ ਦੀ ਤਰਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਇਸ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 173 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੇ 180 ਦਿਨ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਾਲ ਰੱਖਣਾ 180 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਚਰਚਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਲਪਨਾਤੀਤ ਵੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 49]

1.5 ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(2) ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੇ 180 ਦਿਨ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਲਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ 180 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 53][37-E-G]

1.6 ਇੱਕ ਵਾਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ/ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ। ਚਾਹੇ ਸੰਜਾਣ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੀ ਫਾਇਲਿੰਗ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੈ।

1.7 ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੀ ਦਾਖਲਾ ਕਰਨਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਟੈਚੂਟਰੀ/ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਕੋਈ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਰਿਤੂ ਛਾਬੜੀਆ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਕ੍ਰਿ.) ਨੰਬਰ 60 ਦੇ 2023 – ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਭੀਕਮਚੰਦ ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2013) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 77 : [2013] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1037; ਕੇ. ਵੀਰਾਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (1991) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 655 : [1991] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 189 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਦਿਨੇਸ਼ ਦਲਮੀਆ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. (2007) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 770 : [2007] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1124; ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ਬਨਾਮ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਅਗਰਵਾਲ (2014) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 295 : [2013] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 983; ਮੁਹੰਮਦ ਇਕਬਾਲ ਮਦਾਰ ਸ਼ੇਖ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (1996) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 722 : [1996] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 183; ਐਮ. ਰਵੀਂਦਰਨ ਬਨਾਮ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਅਫ਼ਸਰ, ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ਼ ਰੇਵੇਨਿਊ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (2021) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 485 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

2.1 ਦੋਵੇਂ ਐਕਟਾਂ-ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਅਤੇ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਸੈਕਸ਼ਨ 173 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 16 ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਖਾਸ

ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 16 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ, ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕਮਿਟਮੈਂਟ ਕੋਰਟ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 68]

2.2. ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਐਸ.ਡੀ.ਜੇ.ਐਮ. ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜਣਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਟਰਾਇਲ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਉੱਤੇ। ਐਸ.ਡੀ.ਜੇ.ਐਮ. ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਗਲਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਾ, ਧਾਰਾ 167 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਧਾਰਾ 167(2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 43ਡੀ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਧੀਨ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਐਨ.ਆਈ.ਏ., ਮੋਹਾਲੀ, ਅੱਗੇ 14.12.2020 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ., ਪੰਜਾਬ, ਐਸ.ਏ.ਐਸ. ਨਗਰ, ਮੋਹਾਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜਣਾ ਲਈ ਸੀ ਤਾਂ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਤੇ 1908 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ। [ਪੈਰਾ 72]

2.3. ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਗਲਤੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਸਟੈਚੂਟਰੀ/ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਦੁਆਰਾ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਧੀਨ ਅਭਿਯੋਗ ਲਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਮਿਟਲ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 193 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 73]

ਅਬਦੁਲ ਅਜੀਜ਼ ਪੀ.ਵੀ. ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਏਜੰਸੀ (2014) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 543; ਫਖਰੇ ਆਲਮ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 2021 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ 532; ਚਿੱਤਰਾ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ (2022) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਦਿੱਲੀ 3124; ਰਾਮਭਾਈ ਨਾਥਾਭਾਈ ਗਾਧਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਗੁਜਰਾਤ (1997) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 744 : [1997] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 356; ਅਸ਼ਰਫਖਾਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਗੁਜਰਾਤ (2012) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 606 : [2012] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1033; ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ (2020) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 616; ਸੰਜੇ ਦੱਤ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (1994) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 410 : [1994] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 263; ਸੀਰੀਅਸ ਫਰਾਡ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਆਫਿਸ ਬਨਾਮ ਰਾਹੁਲ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (2022) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ 153; ਉਦੇ ਮੋਹਨਲਾਲ ਆਚਾਰਿਆ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ (2001) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 453 : [2001] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 878; ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪੌਲ ਬਨਾਮ। ਰਾਜ ਆਸਾਮ (2017) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 67 : [2017] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 785; ਅਚਪਾਲ ਉਰਫ਼ ਰਾਮਸਵਰੂਪ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਰਾਜਸਥਾਨ (2019) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 599 : [2018] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 327; ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਸ. ਪਾਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2002) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 82 : [2002] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 889; ਨਾਰਾਇਣ ਰਾਓ ਬਨਾਮ। ਰਾਜ ਏ.ਪੀ. ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1957 ਐਸ.ਸੀ. 737 : [1958] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 283 : 1957 ਕ੍ਰਿ ਐਲ.ਜੇ 1320; ਸਤਿਆ ਨਾਰਾਇਣ ਮੁਸਾਦੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ। ਰਾਜ ਬਿਹਾਰ (1980) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 152; ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ 2021 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਪੀ&ਐਚ 786 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

3.1 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(2) ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਐਸ.ਡੀ.ਜੇ.ਐਮ. ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 15.11.2019 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 161ਵਾਂ ਦਿਨ ਸੀ। ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਸਨ ਜੋ 08.06.2019 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 43ਡੀ(2)(ਬੀ) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, 04.09.2019 ਨੂੰ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਮਾਂ ਵਾਧਾ ਦੀ

ਬੇਨਤੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਕੀ ਸਨ ਕਿ 90 ਦਿਨ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਣ। ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ 91ਵਾਂ ਦਿਨ 07.09.2019 ਨੂੰ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਜੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ ਜੱਜ ਨੇ 04.09.2019 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸਮਾਂ ਵਾਧਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ 17.09.2019 ਨੂੰ ਯਾਨੀ ਕਿ 101ਵੇਂ ਦਿਨ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ ਜੱਜ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਸਮਾਂ ਵਾਧਾ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ, 91ਵੇਂ ਦਿਨ ਯਾਨੀ ਕਿ 07.09.2019 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਧੁੰਦਲਾ ਖੇਤਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ ਸਟੈਚੂਟਰੀ/ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕੀ ਹੁੰਦਾ 91ਵੇਂ ਦਿਨ ਯਾਨੀ ਕਿ 07.09.2019 ਨੂੰ। ਸਮਾਂ ਵਾਧਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੰਬਿਤ ਸੀ। ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ ਜੱਜ ਇਹਨਾਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਯਾਨੀ ਕਿ 90ਵੇਂ ਦਿਨ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ। [ਪੈਰਾ 76]

3.2 ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ 180 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਚੂਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 91ਵੇਂ ਦਿਨ ਉੱਤੇ ਉਚਿਤ ਬੇਲ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੀ ਦੇਰੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ/ਮੂਲ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰੋ। ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਪੈਂਡਿੰਗ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਕਰੋ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ. ਜੋ ਕਿ ਫਿਰ ਕੁਝ ਉਲਟ ਹੋਣਾ ਸੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਸਥਿਤੀ. ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲਾ ਹੈ NIA ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜ ਦੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਲਈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਆਖਰੀ ਪਲ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। [ਪੈਰਾ 76][53-C-E]3.3 ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲਾਗੂ ਰਹੇਗਾ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸਤਗਾਸਾ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮਰੱਥ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਦਾਲਤ, ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਸ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਜਾਂ ਅੱਗੇ ਦੇਣ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜੇ ਵੀ ਹੋਰ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ [ਪੈਰਾ 77][53-F-G]

ਜਿਗਰ ਉਰਫ ਜਿੰਮੀ ਪ੍ਰਵੀਨਚੰਦਰ ਆਦਿਤਿਆ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਗੁਜਰਾਤ 2022 SCC ਔਨਲਾਈਨ SC 1290; ਸਯਦ ਮੁਹੰਮਦ. ਅਹਿਮਦ ਕਾਜ਼ਮੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਐਨਸੀਟੀ ਸਰਕਾਰ) ਅਤੇ ਹੋਰ (2012) 12 SCC 1 : [2012] 9 SCR 836 – ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ.

ਕੇਸ ਲਾਅ ਹਵਾਲਾ

(2014) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 543 ਪੈਰਾ 16 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1997] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 356 ਪੈਰਾ 16 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2012] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1033 ਪੈਰਾ 16 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2020) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 616 ਪੈਰਾ 16 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1994] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 263 ਪੈਰਾ 18 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2013] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1037 ਪੈਰਾ 57, 63 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2001] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 878 ਪੈਰਾ 28 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2017] 8 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 785 ਪੈਰਾ 29 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2018] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 327 ਪੈਰਾ 30 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2007] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1124 ਪੈਰਾ 31 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2002] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 889 ਪੈਰਾ 46 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1958] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 283 ਪੈਰਾ 46 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(1980) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 152 ਪੈਰਾ 48 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1991] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 189 ਪੈਰਾ 48 ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2013] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 983 ਪੈਰਾ 51 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1996] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 183 ਪੈਰਾ 59 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2021) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 485 ਪੈਰਾ 59 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2012] 9 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 836 ਪੈਰਾ 78 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲਾਤੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ: ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1011 ਦਾ 2023.

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 26.04.2022 ਦੇ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਆਰ.ਏ.ਡੀ. ਨੰਬਰ 47 ਦਾ 2021 ਤੋਂ।

ਨਾਲ

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1012 ਦਾ 2023.

ਕੋਲਿਨ ਗੋਂਸਾਲਵਸ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸੰਗਰਾਮ ਸਾਰੋਂ, ਮਿਸ ਰੂਹ-ਏ-ਹੀਨਾ ਦੁਆ, ਮਿਸ ਮੁਗਧਾ, ਸਤਿਆ ਮਿਤਰਾ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਸੰਜੇ ਜੈਨ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਮਿਸ. ਦੀਪਾਬਲੀ ਦੱਤਾ, ਅੰਨਮ ਵੇਂਕਟੇਸ਼, ਰਾਹੁਲ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਪਦਮੇਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸਮਰ ਸਿੰਘ ਕਚਵਾਹਾ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜੇ. ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਜੇ. ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਸਿਰਲੇਖਿਤ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਦੇ ਆਮ ਹਨ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਵੈ-ਸਮਾਨ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਵੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਆਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

2. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਪੰਜ ਅਧੀਨ-ਪਰੀਖਿਆ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 (ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ, 'ਆਈਪੀਸੀ') ਦੀ ਧਾਰਾ 120ਬੀ ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਅਵੈਧ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕੂ) ਐਕਟ, 1967 (ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ, 'ਯੂਏਪੀਏ') ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 17, 18, 18ਬੀ ਅਤੇ 20 ਅਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1908 (ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ, '1908 ਦਾ ਐਕਟ') ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 4 ਅਤੇ 5 ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ 26.04.2022 ਨੂੰ CRA-D ਨੰਬਰ 47 ਦੇ 2021 (ਓ&ਐਮ) ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

3. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਪੈਂਦੇ ਮੌਲਿਕ ਮੁੱਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ:-

(i) ਕੀ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 (ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ, 'ਸੀਆਰਪੀਸੀ') ਦੀ ਧਾਰਾ 167(2) ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਪਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਇੱਕ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੈਧ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਬਿਨਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ? ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿਣ ਲਈ, ਕੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਵੈਧ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਬਿਨਾਂ 'ਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ?

(ii) ਕੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੇਵਲ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੀ ਦਾਖਲਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਲਈ, ਕੀ 167 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ?

(iii) ਇੱਕ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਯੂਏਪੀਏ ਅਤੇ 1908 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੰਜਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਪਰ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਅਸਫਲਤਾ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167(2) ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ?

(iv) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਾ, ਕੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਏਜੰਸੀ ਐਕਟ, 2008 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, 'ਐਨਆਈਏ ਐਕਟ') ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਜੋ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਬਿਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਬਿਨਾਂ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ? ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਲਈ, ਕੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167(2) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ?

4. ਉਪਰੋਕਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਤਾਰੀਖਾਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰੋਨੋਲੋਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ:

(a) 02.06.2019 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਲਗਭਗ 04:50 ਵਜੇ, ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਟੀਮ ਗਸ਼ਤ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਰਸ਼ ਚੀਨਾ ਕੁੱਕਰਵਾਲ ਬੱਸ ਸਟਾਪ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾ ਸਾਂਸੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲੰਘ ਰਹੇ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੋ ਮੁੰਡੇ ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਨ, ਬਿਨਾਂ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟ ਵਾਲੀ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਰੁਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਉਹ ਭੱਜ ਗਏ। ਭੱਜਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ, ਪਿੱਛੇ ਬੈਠੇ ਸਵਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਬੈਗ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਬੈਗ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਅਤੇ ਦੋ ਹੈਂਡ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 90 ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਰਾਜਾ ਸਾਂਸੀ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਰੂਰਲ), ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 1908 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. 02.06.2019 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ।

(b) 05.06.2019 ਨੂੰ, ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਯੂਏਪੀਏ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 17, 18, 18ਬੀ, ਅਤੇ 20 ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ।

(c) 08.06.2019 ਨੂੰ, ਦੋਸ਼ੀ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(d) 27.07.2019 ਨੂੰ, ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਬੁੱਢਾ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 8) ਨੂੰ ਇਸ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 120B ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ।

(e) 18.08.2019 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 3 ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਕੁਲਬੀਰ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 4 ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਜੋ ਕਿ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ (ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਏ. ਨੰ. 1011 ਦੇ 2023 ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਅਭਿਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਕੰਬੋਡੀਆ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਰਮਿਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(f) 04.09.2019 ਨੂੰ, ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 43D(2)(b) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਧਾ ਮੰਗਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 43D(2)(b) ਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕ੍ਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ 180 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

(g) 07.09.2019 ਨੂੰ, ਤਰਨਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਏ. ਨੰ. 1012 ਦੇ 2023 ਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਨੂੰ ਇਸ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਰਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ।

(h) 11.09.2019 ਨੂੰ, ਤਰਨਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

(i) 17.09.2019 ਨੂੰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਆਦ 90 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 180 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੜਾਅ ਤੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਧਾ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ।

(j) 15.11.2019 ਨੂੰ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਕ੍ਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 173(2) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਜਨਾਲਾ ਦੀ ਸਬ-ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ (ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ) ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 90 ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ 15.11.2019 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਂਝੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਚੂੰਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 08.06.2019 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਔਪਚਾਰਿਕ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 161ਵੇਂ ਦਿਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 3 ਅਤੇ 4 ਨੂੰ 18.08.2019 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ 90 ਦਿਨਾਂ

ਬਾਅਦ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 5 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਸਨੂੰ 11.09.2019 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ 66 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ 180 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਵਧਾਈ ਗਈ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(k) 16.11.2019 ਨੂੰ, ਐਸ.ਡੀ.ਜੇ.ਐਮ., ਅਜਨਾਲਾ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

(l) 20.11.2019 ਨੂੰ, ਐਸ.ਡੀ.ਜੇ.ਐਮ., ਅਜਨਾਲਾ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ 25.11.2019 ਤੱਕ ਹੋਰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

(m) 25.11.2019 ਨੂੰ, ਐਸ.ਡੀ.ਜੇ.ਐਮ., ਅਜਨਾਲਾ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 209 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪਰਾਧ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਸਨ। ਅਗਲੀ ਤਾਰੀਖ 06.12.2019 ਨੂੰ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(n) 06.12.2019 ਨੂੰ, ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਨੇ ਸਿਰਫ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਜੋਗ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੇ।

(o) 22.02.2020 ਨੂੰ, ਐਨ.ਆਈ.ਏ., ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਆਰ.ਸੀ-07/2020/ਐਨ.ਆਈ.ਏ./ਡੀ.ਐਲ.ਆਈ. ਅਧੀਨ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 17, 18, 18ਬੀ ਅਤੇ 20 ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੜ-ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਸੀ.ਟੀ.ਸੀ.ਆਰ. ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਆਰਡਰ ਨੰਬਰ 11011/22/2020/ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਦੀ ਤਾਰੀਖ 20.02.2020 ਅਨੁਸਾਰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 90 ਦੇ 2019 ਵਿੱਚ।

(p) 09.03.2020 ਨੂੰ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਪੰਜਾਬ, ਐਸ.ਏ.ਐਸ. ਨਗਰ, ਮੋਹਾਲੀ, ਨੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਫਾਇਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਭਿਯੋਗ ਅੰਤਤੋਗਤਵਾ ਐਨ.ਆਈ.ਏ./ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(q) 26.10.2020 ਨੂੰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਨੇ 1908 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਭਿਯੋਗ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ।

(r) 12.11.2020 ਨੂੰ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ, ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਨੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ 1908 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

(s) 14.12.2020 ਨੂੰ, ਸੈਕਸ਼ਨ 167(2) ਦੇ ਕ੍ਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 43ਡੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਐਨ.ਆਈ.ਏ., ਐਸ.ਏ.ਐਸ. ਨਗਰ, ਮੋਹਾਲੀ, ਅੱਗੇ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 180 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਵਧਾਈ ਗਈ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਸਨੂੰ ਅਧੂਰੀ ਕਹਿਣਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ (t) 16.12.2020 ਨੂੰ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦੁਆਰਾ 1908 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

(u) 17.12.2020 ਨੂੰ, ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਨੇ ਉਹ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ।

(v) 17.12.2020 ਨੂੰ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਾਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(w) 06.01.2021 ਨੂੰ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਧੀਨ ਅਭਿਯੋਜਨ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ।

(x) 07.01.2021 ਨੂੰ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ

ਰਸੀਦ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ।

(y) 18.01.2021 ਨੂੰ, ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 17.12.2020 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

(z) 17.03.2021 ਨੂੰ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ, ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 45(1) ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਅਭਿਯੋਜਨ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ।

(aa) 22.03.2021 ਨੂੰ, ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਨੇ ਪੰਜਾਬ, ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ।

(ab) 05.04.2021 ਨੂੰ, ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਦੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ।

(ac) 06.09.2021 ਨੂੰ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜ ਫਰੇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ।

(ad) 26.04.2022 ਨੂੰ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

5. ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕਾਲਕ੍ਰਮ:

(i) 02.06.2019 – ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ; ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਏਜੰਸੀ [ਜੇ. ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

(ii) 08.06.2019 – ਪਹਿਲੇ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ;

(iii) 18.08.2019 – ਤੀਜੇ ਅਤੇ ਚੌਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ;

(iv) 11.09.2019 – ਤਰਨਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1012 ਦੇ 2023 ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ

(v) 17.09.2019 – ਜਾਂਚ ਦੀ ਅਵਧੀ 90 ਤੋਂ 180 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾਈ ਗਈ;

(vi) 15.11.2019 – ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ;

(vii) 14.12.2020 – ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ;

(viii) 16.12.2020 – 26.10.2020 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਸੈਂਕਸ਼ਨ ਆਰਡਰ ਨੂੰ 1908 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ;

(ix) 06.01.2021 – ਯੂਏਪੀਏ ਅਧੀਨ ਸੈਂਕਸ਼ਨ ਆਰਡਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ;

(x) 17.03.2021 – ਜਾਂਚ ਦੇ ਐਨਆਈਏ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੂਏਪੀਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 45(1) ਅਧੀਨ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਸੈਂਕਸ਼ਨ; ਅਤੇ

(xi) 22.03.2021 – ਐਨਆਈਏ ਦੁਆਰਾ ਸੁਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

6. ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ।

ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ

7. ਮਿਸਟਰ ਕੋਲਿਨ ਗੋਂਸਾਲਵਸ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਸਤਿਆ ਮਿਤਰਾ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ।

8. ਦੋਵੇਂ ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੌਂਸਲ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਿਨਾਂ ਸੈਂਕਸ਼ਨ ਦੇ ਫਾਇਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਇੱਕ ਅਧੂਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਧੂਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਲਈ ਫਾਇਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧੂਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਬਿਨਾਂ ਸੈਂਕਸ਼ਨ ਦੇ ਫਾਇਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਇੱਕ ਅਧੂਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(2) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਅਜਿਹੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਨਾਲ ਵੀ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ।

9. ਅਧੂਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨੀ/ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਜਾਂ ਉਪਕਰਣ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜੋਰ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਸੀ ਕਿ ਸੈਂਕਸ਼ਨ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਾਲ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਉੱਤੇ ਗੌਰ ਕਰ ਸਕੇ।

10. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਕਰਨਾ ਤਬ ਤੱਕ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਸਧਾਰਣ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਧੀਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ। ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਤਬ ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦ ਤੱਕ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਥਾਰਟੀ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾ ਨਾ ਕਰੇ।

11. ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਦੋਵੇਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਣਉਚਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) (ਸਿਫਾਰਸ਼ ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ) ਨਿਯਮ, 2008 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, 'ਨਿਯਮ 2008') ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਅਤੇ 4 ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ 2008 ਸੰਮਤੀ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਬੱਧ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

12. ਦੋਵੇਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਨਿਯਮ 2008 ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਅਤੇ 4 ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ 90 ਤੋਂ 180 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣਾ, ਸੰਮਤੀ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਂ ਬੱਧ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਮਤੀ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਲਈ ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

13. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 15.11.2019 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ 15.11.2019 ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਉਸ ਤੋਂ ਸੱਤ ਦਿਨ ਬਾਅਦ, ਭਾਵ, 22.11.2019 ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋਣੀ

ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਨਿਯਮ 4 ਅਨੁਸਾਰ, ਸੰਮਤੀ 29.11.2019 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਪਰੰਤੂ, ਦੋਵੇਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਿਪੋਰਟ ਸਿਰਫ 12.03.2021 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਭਾਵ, ਇੱਕ ਸਾਲ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਦੇਰੀ ਨਾਲ। ਸੰਮਤੀ 17.03.2021 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਭਾਵ, 10.03.2020 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ 180 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 14.12.2020 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

14. ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਵੱਲੋਂ 22.01.2020 ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 180 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਚਿਤ ਸੰਮਤੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਲਈ 49 ਦਿਨ ਬਾਕੀ ਸਨ। ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 14.12.2020 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੰਮਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਿਰਫ 17.03.2021 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ 29.11.2019 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮ 3 ਅਤੇ 4 ਦੇ ਸਮਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਦੋਵੇਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਦੇਰੀ ਵਾਲੀ ਸੰਮਤੀ ਭਾਵੇਂ ਹੋਰਨਾਂ ਵੈਧ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗਣ ਦੇ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।

15. ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਦੋਨਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਸ.ਡੀ.ਜੇ.ਐਮ. ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਅਜਨਾਲਾ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਅਧੀਨ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਨੋਟੀਫਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਪਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 193 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਗਲਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਵੱਲੋਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣਾ ਸਰਾਸਰ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਐਕਟ ਅਤੇ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਨਿਰਰਥਕਤਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

16. ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਕੇਸ ਲਾਅ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:

(i) ਫਖਰੇ ਆਲਮ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, 2021 SCC ਔਨਲਾਈਨ 532

(ii) ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਪੀ.ਵੀ. ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਏਜੰਸੀ, (2014) 16 SCC 543

(iii) ਚਿਤਰਾ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ, (2022) SCC ਔਨਲਾਈਨ ਡੈਲ 3124

(iv) ਰਾਮਭਾਈ ਨਥਾਭਾਈ ਗੜਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਗੁਜਰਾਤ, (1997) 7 SCC 744 (v) ਅਸ਼ਰਫਖਾਨ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ, (2012) 11 SCC 606

(vi) ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, (2020) 10 SCC 616

17. ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਦੋਨਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ/ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ

18. ਸ੍ਰੀ ਸੰਜੈ ਜੈਨ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਏਐਸਜੀ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸੈਟਲਡ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਤਦ ਹੀ

ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਉਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਧਾਏ ਗਏ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਉਪਰੋਕਤ ਦਿੱਤੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸ੍ਰੀ ਜੈਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸੰਜੈ ਦੱਤ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (1994) 5 ਐਸਸੀਸੀ 410 (ਪੈਰਾ 48 ਅਤੇ 53(2)(ਬੀ)) ਅਤੇ ਸੀਰੀਅਸ ਫਰਾਡ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਆਫਿਸ ਬਨਾਮ ਰਾਹੁਲ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (2022) ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ 153 (ਪੈਰਾ 16) ਦੇ ਕੇਸ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ।

19. ਸ੍ਰੀ ਜੈਨ ਨੇ ਜੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਯੂਏਪੀਏ ਜਾਂ 1908 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਧੂਰੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਜੈਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 180 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਰਾਬਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

20. ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਜੈਨ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਲ ਖਿੱਚਿਆ:

a. ਕਈ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਭਿਯੋਗ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਵੇ।

b. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ (ਐਸਆਈਏ) ਵਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਸਮੇਂ, ਐਸਆਈਏ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਅਭਿਯੋਗ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮੰਗੀ ਸੀ।

c. ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪਛਾਣ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਐਨਆਈਏ/ਯੂਏਪੀਏ ਵਲੋਂ 05.04.2021 ਨੂੰ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਚਿਤ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ 1908 ਐਕਟ ਅਤੇ ਯੂਏਪੀਏ ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

d. ਅਭਿਯੋਗ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਕੇਵਲ ਸੰਜਾਅ ਲੈਣ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਇੱਕ ਅਲੱਗ ਪੜਾਅ ਹੈ। [ਆਧਾਰ: ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਭੀਕਮਚੰਦ ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (2013) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 77 @ ਪੈਰਾ 17 – 19]

21. ਜੈਨ ਜੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਗੌੜੇ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ 04.09.2019 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (ਭਾਵ, 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ), ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਅੰਤਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 17.09.2019 ਨੂੰ ਸੁਣੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਚਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਭਿਯੋਜਨ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

22. ਜੈਨ ਜੀ ਨੇ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਰਾਜ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਰਾਜ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 15.11.2019 ਨੂੰ ਜੇ.ਐਮ.ਐਫ.ਸੀ. ਅੱਗੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸਲ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਨਾਫਰਮਾਨੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। [ਆਧਾਰ: ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਭੀਕਮਚੰਦ ਜੈਨ (ਉਪਰੋਕਤ) @ਪੈਰਾ 13 – 17 ਅਤੇ ਰਾਹੁਲ ਮੋਦੀ (ਉਪਰੋਕਤ) @ ਪੈਰਾ 16].

23. ਜੈਨ ਜੀ ਨੇ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੰਤਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਨ.ਆਈ.ਏ./ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਜਾਂਚ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਦੁਆਰਾ

22.02.2020 ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਵੱਲੋਂ ਆਰ.ਸੀ-07/2020/ਐਨ.ਆਈ.ਏ./ਡੀ.ਐਲ.ਆਈ. ਵਜੋਂ ਮੁੜ-ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ) ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਸੰਜਾਅ ਵੀ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। 1908 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ 26.10.2020 ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ 12.11.2020 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ 06.01.2021 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ 07.01.2021 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ। ਹੋਰ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 45(1) ਅਧੀਨ 17.03.2021 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ।

24. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਮਿਸਟਰ ਜੈਨ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਓਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਜਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਬਾਰਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਅਤਾ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ ਜਾਂ ਸੰਜਾਅ ਅਤੇ ਢੰਗ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਚੁੱਕੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਟਰ ਜੈਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਦਾਇਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਕੁਝ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ

25. ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਓਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਰੋਧੀ ਸੁਝਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ, ਯੂਏਪੀਏ, 1908 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਐਨਆਈਏ ਐਕਟ ਦੇ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

26. ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1898 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, 'ਸੀਆਰਪੀਸੀ, 1898') ਵਿੱਚ, ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ, 1898 ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 167, ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਜਾਂ ਬਾਹਰਲੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਿਸਮ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ।

27. ਭਾਰਤ ਦੇ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕਤਾਲੀਸਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ 60 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ। ਨਵੇਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਨੇ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਜੋ ਕਿ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਲ 1978 ਵਿੱਚ, ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 167(2) ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੈ ਹੁਣ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਹੈ:

"167(2). ਜਿਸ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਅਗਾਊ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ, ਚਾਹੇ ਉਸ ਕੋਲ ਕੇਸ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਪੂਰੇ ਵਿੱਚ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ; ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਸ ਕੋਲ ਕੇਸ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਜਾਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਈ ਭੇਜਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਹੋਰ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਅਗਾਊ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ: ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਏਜੰਸੀ [ਜੇ. ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ,—

(a) ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਐਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਆਧਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਇਸ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜੇਕਰ ਕੁੱਲ ਮਿਆਦ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇ,—

(i) ਨੱਬੇ ਦਿਨ, ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਚ ਮੌਤ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਮਿਆਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ;

(ii) ਸੱਠ ਦਿਨ, ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ,

ਅਤੇ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਨੱਬੇ ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ ਸੱਠ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਸ ਅਧਿਆਇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ;

(b) ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹਰ ਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਵੀਡੀਓ ਲਿੰਕੇਜ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ;

(c) ਦੂਜੀ ਕਲਾਸ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਜੋ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।"

28. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ ਉਦੈ ਮੋਹਨਲਾਲ ਆਚਾਰਿਆ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾ□ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਜੋ (2001) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 453 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਧਿਨਿਅਮਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 57 ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ 24 ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਪਰੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਹੈ। ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ 24 ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ, ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 22(2) ਅਧੀਨ ਲਿਖਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮੰਡੇਟ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਧਾਰਾ 57 ਦੀ ਪੂਰਕ ਹੈ। ਧਾਰਾ 167 ਅਧੀਨ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 167 ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੈ ਜੋ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਅਨੁਮਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਤਮ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਦੈ ਮੋਹਨਲਾਲ ਆਚਾਰਿਆ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 167 ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਸਮੇਂ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨੂੰ ਤਹਿ ਕੀਤਾ:

"5. ...ਇਹ ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 57 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਸਿਦਾਂਤ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਗਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਇਹ ਦੇਖ ਸਕੇ ਕਿ ਰਿਮਾਂਡ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਹ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ਜੋ ਉਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਧਾਰਾ 167 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 167 ਉਹ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਅਧਿਕਤਮ ਅਵਧੀ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਧਿਕਤਮ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪਰਿਣਾਮ ਕੀ ਹੋਣਗੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਆਇਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ "ਮਜਬੂਰੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮਾਨਤ" ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਅਧਿਆਇ 33 ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 167 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਧਿਕਤਮ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ । ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਇਕ ਲਾਭਕਾਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂਚ

ਨੂੰ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਲੰਬਾ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ....”

29. ਫਿਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰਤ ਵਿਚਾਰਣਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪੌਲ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ, ਜੋ ਕਿ (2017) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 67 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 167 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਟਰੇਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 167 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਨਤੀਜੇ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਕ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪੈਰਾ 37, 38 ਅਤੇ 39 ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"37. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਨਿਰਾਲਾ ਯਾਦਵ [ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਨਿਰਾਲਾ ਯਾਦਵ, (2014) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 457 : (2014) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 212] ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਸਮੂਚੇ ਕੇਸ ਲਾਅ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਦੇ ਮੋਹਨਲਾਲ ਆਚਾਰਿਆ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [ਉਦੇ ਮੋਹਨਲਾਲ ਆਚਾਰਿਆ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (2001) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 453 : 2001 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 760] ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਨਤੀਜਾ (3) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ: (ਉਦੇ ਮੋਹਨਲਾਲ ਆਚਾਰਿਆ ਕੇਸ [ਉਦੇ ਮੋਹਨਲਾਲ ਆਚਾਰਿਆ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (2001) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 453 : 2001 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 760], ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰ. 473, ਪੈਰਾ 13)

"13. ... (3) ਉਕਤ ਅਵਧੀ ਦੇ 90 ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉੱਤੇ, ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਜਮਾਨਤ ਭਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ।"

38. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਜੇ ਦੱਤ [ਸੰਜੇ ਦੱਤ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, (1994) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 410 : 1994 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 1433] ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਵੀ ਨਿਪਟਾਇਆ ਅਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਦਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ "ਡਿਫਾਲਟ ਜਮਾਨਤ" ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਟੁੱਟਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਹਾਨੇ ਉੱਤੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਾਂ ਚਲਾਨ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਵਧੀ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਮਾਨਤ ਬੌਂਡ ਭਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ।

39. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਈ ਵਾਰ ਅਦਾਲਤ ਵੀ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੋਹਦ. ਇਕਬਾਲ ਮਦਾਰ ਸ਼ੇਖ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ [ਮੋਹਦ. ਇਕਬਾਲ ਮਦਾਰ ਸ਼ੇਖ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, (1996) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 722 : 1996 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 202] ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਅਦਾਲਤਾਂ "ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ" ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਲਟਕਾ ਕੇ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਮਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਕਾਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ "ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ" ਲਈ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਚਾਲਾਕੀ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਜਦੋਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਾਂ ਚਲਾਨ ਜਮਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਵਧੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਾਂ ਚਲਾਨ ਦਾ ਜਮਾ ਹੋਣਾ।

30.ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 167 'ਤੇ ਹੈ, ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕਿ ਹੈ, ਅਚਪਾਲ ਉਰਫ ਰਾਮਸਵਰੂਪ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਰਾਜਸਥਾਨ, ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਹੈ (2019) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 599। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਸਮੇਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਦੈ ਮੋਹਨਲਾਲ ਆਚਾਰਿਆ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪੌਲ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਵਧਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਅਚਪਾਲ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪੈਰਾ 20 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

"20. ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਉਪ-ਮੁੱਦੇ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹਾਂ, ਭਾਵ, ਕੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਮੰਨਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕੂ) ਐਕਟ, 1985 ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਕੰਟਰੋਲ ਆਫ ਆਰਗੈਨਾਈਜ਼ਡ ਕ੍ਰਾਈਮ ਐਕਟ, 1999 ਜੋ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਹ ਕੋਡ ਸਮੇਤ ਧਾਰਾ 167 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਦੇ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸਤਰਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਵਧਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁੱਝ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ 3-7-2018 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ [ਮਹਾਵੀਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ, 2018 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਰਾਜ 1] ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੈਜਟਿਡ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਵਧੀ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏ ਗਏ ਦਾਖਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

31. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਾਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। 60 ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਉੱਤੇ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਿਨੇਸ਼ ਦਲਮੀਆ ਬਨਾਮ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ (2007) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 770 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਡਿਫਾਲਟ ਬੇਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਸ਼ਰਤ ਪੂਰਵ ਹੋਣਾ ਜਾਂਚ ਦਾ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਫਾਇਲਿੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(2) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਤਾਂ ਡਿਫਾਲਟ ਬੇਲ ਦੇ ਦਾਵੇ ਜਾਂ ਅਨੁਦਾਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ।

32. ਹਾਲਾਂਕਿ, UAPA ਦੀ ਧਾਰਾ 43D ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਬੰਧ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ 167(2)(ਏ)। ਸੈਕਸ਼ਨ 43D ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"43 ਡੀ. ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਕੋਡ।—(1) ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ, ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹਰ ਜੁਰਮ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਮਝਦਾਰੀਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਅਤੇ "ਸਮਝਣਯੋਗ ਕੇਸ" ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(2) ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਸੋਧ ਜੋ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ, -

(ਅ) "ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ", "ਨੱਬੇ ਦਿਨ" ਅਤੇ "ਸੱਠ ਦਿਨ", ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ "ਤੀਹ ਦਿਨ", "ਨੱਬੇ ਦਿਨ" ਅਤੇ "ਨੱਬੇ

ਦਿਨ" ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ

(ਬੀ) ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ੋ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਪ੍ਰੋਵਾਈਜ਼ੋ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ,
ਅਰਥਾਤਃ—

"ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨੱਬੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ

ਜਨਤਕ ਅਭਿਯੋਜਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨੱਬੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਕਤ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੌ ਅੱਸੀ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਸਕਦੀ ਹੈ:

ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰੋਵਾਈਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਾਂਚ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ,

ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮੰਗਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

(3) ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 268 ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਇਸ ਸੋਧ ਨਾਲ ਕਿ—

(ਅ) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਨੂੰ

(i) "ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ" ਨੂੰ "ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ" ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ;

(ii) "ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼" ਨੂੰ "ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ" ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ

(ਬੀ) ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਨੂੰ, "ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ" ਨੂੰ "ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ" ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(4) ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(5) ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਚੈਪਟਰ IV ਅਤੇ VI ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੇਕਰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਨਤਕ ਅਭਿਯੋਜਕ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ, ਕੇਸ ਦੀਆਰੀ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 173 ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਚ ਹੋਣ ਦਾ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹੈ।

(6) ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਉੱਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਕੋਡ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੈ।

(7) ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (5) ਅਤੇ (6) ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਿਵਾਏ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸਾਧਾਰਣ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ।

33. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਯੂਏਪੀਏ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੀ ਸਾਫ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜਮਾਨਤ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲੇਗਾ ਜੇਕਰ ਯੂਏਪੀਏ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਅਵਧੀ ਮੰਗਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂਚ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਕੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਯੂਏਪੀਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 43ਡੀ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ 90+90 ਦਿਨ = 180 ਦਿਨ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

34. ਅਸੀਂ ਹੁਣ UAPA ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਨੂੰ ਦੇਖਾਂਗੇ। ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਦੀ ਧਾਰਾ 45 UAPA ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"45. ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ।

(1) ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ-

(i) ਅਧਿਆਇ III ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ;"

(ii) ਅਧਿਆਇ IV ਅਤੇ VI ਅਧੀਨ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਅਭਿਯੋਗ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਭੀਤਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਭੀਤਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ।

35. ਉਪਰੋਕਤ ਉਲੇਖਿਤ ਯੂਏਪੀਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਉੱਤੇ ਗਹਿਰੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਯੂਏਪੀਏ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜੋ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਯੂਏਪੀਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 45(1) ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਪਰਾਧ ਯੂਏਪੀਏ ਦੇ ਅਧਿਆਇ III ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜਵਾਨ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ ਜਦ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕ□ਤ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾ ਦੇ ਦੇਵੇ। ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਅਧਿਆਇ IV ਅਤੇ VI ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜਵਾਨ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ ਜਦ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾ ਦੇ ਦੇਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਬਿਨਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਸੰਜਵਾਨ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ। ਇਥੇ ਇਹ ਉਲਲੇਖ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਆਇ IV ਅਤੇ VI ਅਧੀਨ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ, ਸਿਰਫ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅਧਿਕ□ਤ ਹਨ।

36. ਸਾਨੂੰ 2008 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਨਿਯਮ 3 ਅਤੇ 4 ਦੇ ਨਾਲ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ UAPA ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਨੂੰ

ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਨਿਯਮ 3 ਅਤੇ 4 ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ:

"3. ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ—ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਾ 45 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਸੱਤ ਕਾਰਜ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਭੀਤਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਵੇਗਾ।

4. ਅਭਿਯੋਗ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ—ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ, ਅਥਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੱਤ ਕਾਰਜ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਭਿਯੋਗ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇਗੀ।"

37. ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਨਿਯਮ 2008 ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਥਾਰਟੀ ਯੂਏਪੀਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਸੱਤ ਕਾਰਜ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ (ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ) ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਵੇਗੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ (ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ) ਯੂਏਪੀਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਅਭਿਯੋਗ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਬੱਧ ਹੈ, ਅਥਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੱਤ ਕਾਰਜ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ।

38. ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਮਾਨਯੋਗ ਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਬਿੱਲਾਂ ਦਾ ਖਰੜਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਮਾਨਯੋਗ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

"ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਸਾਹਿਬ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ-ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਸ਼ਾਇਦ ਮੈਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਸਕੱਤਰ ਵੱਲੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਯੂਏਪੀਏ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਭਿਯੋਗ ਵਿੱਚ, ਹੁਣ, ਇਹ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ, ਭਾਵ, ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਰਾਹੀਂ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 45 ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਬਦਲਾਖੋਰ ਜਾਂ ਗਲਤ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਡਰ ਹੈ: ਸ਼ਾਇਦ, ਇਹ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਡਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਸੋ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ? ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੇਸ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਆਪਣੀ ਏਜੰਸੀ ਰਾਹੀਂ, ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ, 45(1) ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜੋ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੂਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰੇਗੀ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਅਭਿਯੋਗ ਲਈ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਕੇਸ ਹੈ। ਸੋ, ਇੱਥੇ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਫਿਲਟਰ, ਇੱਕ ਬਫਰ, ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਸਨੂੰ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੂਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਕੇਸ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸਦਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਇਸਨੂੰ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਨਮਾਨੀ ਖਿਲਾਫ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਬਫਰ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਸਾਹਿਬ, ਇਹ ਬਿੱਲ ਵਿੱਚ ਫੀਚਰ ਹਨ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

39. ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਝਾਤ ਮਾਰਾਂਗੇ। ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਖਾਸ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 16 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਸਾਡੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ।

ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“16. ਖਾਸ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ।—
(1) ਇੱਕ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜਣਾ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਉੱਤੇ।”

40. ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਭਿਯੋਗ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।
ਧਾਰਾ 18 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

“18. ਅਭਿਯੋਗ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ।—
ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਅਭਿਯੋਗ, ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ, ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।”

41. ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"22. ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ।— (1) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਐਕਟਾਂ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਏ ਜਾ ਸਕਣ।

(2) ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸੋਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣਗੀਆਂ, ਨਾਮਤ:—(i) ਧਾਰਾ 11 ਅਤੇ 15 ਵਿੱਚ "ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ" ਨੂੰ "ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ" ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ;

(ii) ਧਾਰਾ 1 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ "ਏਜੰਸੀ" ਨੂੰ "ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ" ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ;

(iii) ਧਾਰਾ 13 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ "ਭਾਰਤ ਲਈ ਅਟਾਰਨੀ-ਜਨਰਲ" ਨੂੰ "ਰਾਜ ਦਾ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ" ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(3) ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਧਿਕਾਰਤਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਸ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਗੀ।

(4) ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਹੋਣਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

42. ਹੁਣ ਅਸੀਂ 1908 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਦੇਖਾਂਗੇ। 1908 ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਐਕਟ 1908 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ। ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"7. ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ।—

ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ।"

ਅੰਤਿਮ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 1

43. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਇੱਕ ਅਧੂਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਮਾਨਿਆ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਸਟੈਚਯੂਟਰੀ ਸਮਾਂ ਅਵਧੀ ਯਾਨੀ 180 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ, ਅਦਾਲਤ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਸੰਮਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲੈਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਨਹੀਂ। ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਭਾਜਨ ਹੈ। ਅਭਿਯੋਗ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਦਾ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਕਸ਼ਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਸੰਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਮਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸੰਮਤੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਜਿਸ ਪਲ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਪਰ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲੈਣਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਨਾ ਲੈ ਸਕਦੀ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਚਿੰਤਤ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣਾ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ ਜੋ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਦਾਲਤ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ) ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹਿਰਾਸਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ 180 ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ। ਜੇਕਰ ਜਾਂਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਚਿੰਤਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167(2) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

44. ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਸਮੇਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕੇ। ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 173 ਦਾ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਦਾ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵੀ ਸਿਰਫ ਜਾਂਚ ਬਾਰੇ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਬੰਧਿਤ ਦੇ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 180 ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਿਨਾਹ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ।

45. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(5) ਦੀ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅੰਸ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 173 ਦੇ ਉਪਬੰਧ (5) ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣਾ ਯੂਏਪੀਏ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 45 ਅਧੀਨ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖਰੇ ਕੰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਕੰਮ ਹੈ।

46. ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਸ. ਪੌਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ (2002) 5 ਐਸਸੀਸੀ 82 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ "...ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਵਾਧੂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ।" ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ "...ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ 'ਸ਼ੈਲ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜੇ ਕੁਝ ਛੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ, 1898 ਦੀ ਧਾਰਾ 173(4) ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਾਰਾਇਣ ਰਾਵ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਆਫ ਏ.ਪੀ. [ਏਆਈਆਰ 1957 ਐਸਸੀ 737 : 1958 ਐਸਸੀਆਰ 283 : 1957 ਕ੍ਰਿ ਐਲਜੇ 1320] (ਐਸਸੀਆਰ 'ਤੇ ਪੰਨਾ 293) ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 173 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 207-ਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲਾ "ਸ਼ੈਲ" ਸ਼ਬਦ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਿਰਫ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹੈ। ਹੋਰ, ਧਾਰਾ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਇਹ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਅਗਲੀ ਜਾਂਚ, ਜੇ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਜੇ ਅੱਗੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾ ਦੇਣਾ ਜੋ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

47. ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਾਧਾਰਣ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਬਿਨਾਂ ਵੈਧ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜਣਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕੇਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਾਸ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ 167(2) ਦੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ/ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ।

48. ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(2) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(2) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ (ਅ) ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ; (ਬੀ) ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਕਿਸਮ; (ਸੀ) ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾਣੂ ਲੱਗਦੇ ਹਨ; (ਡੀ) ਕੀ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਵੱਲੋਂ; (ਈ) ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; (ਐਫ) ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਬੰਧਨ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤਦਾਰਾਂ ਦੇ; ਅਤੇ (ਜੀ) ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 170 ਅਧੀਨ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਤਿਆ ਨਾਰਾਇਣ ਮੁਸਾਦੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਹੈ (1980) 3 ਐਸਸੀਸੀ 152 'ਤੇ 157 ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(2) ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਵਿਧਾਨਿਕ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਸੰਜਣਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਅਦਾਲਤ

ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(2) ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਇੱਕ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਸਮੱਗਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਤਬ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 175(5) ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਥ ਹੋਵੇ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਦੱਸੇ ਜਾਣ। ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। (ਦੇਖੋ ਕੇ. ਵੀਰਾਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1991) 3 ਐਸਸੀਸੀ 655.)

49. ਜਿਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਧਿਕਤਮ ਅਵਧੀ ਦੇ 180 ਦਿਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਇਸ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਉਹਨਾਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ (ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.) ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੇ 180 ਦਿਨ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਾਲ ਰੱਖਣਾ 180 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਹ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕਲਪਨਾਤੀਤ ਵੀ ਹੈ।

50. ਆਓ ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੂਲਜ਼ 2008 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪਰਖੀਏ। ਰੂਲ 3 ਦੇ ਰੂਲਜ਼ 2008 ਨੇ ਇਹ ਸਾਫ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ 7 ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ "ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ 7 ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ"। ਇਹ ਸਬੂਤ ਜੋ ਰੂਲ 3 ਦੇ ਰੂਲਜ਼ 2008 ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਿਵੇਂ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 45 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਅਥਾਰਟੀ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇ ਬਿਨਾਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖੇ ਬਿਨਾਂ। ਉਲਟਾ, ਰੂਲ 3 ਦੇ ਰੂਲਜ਼ 2008 ਨੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਧੀਨ ਅਥਾਰਟੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਬੱਧਬੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣਾ ਇੱਕ ਬੇਕਾਰ ਰਸਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਮਨਨ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

51. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ ਬਨਾਮ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਅੱਗਰਵਾਲ ਵਿੱਚ ਸੰਜੋਗ (2014) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 295, ਸੰਜੋਗ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ:

“13.ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਮਾਮਲਾ ਭੇਜਣ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਜਿਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਸਮੱਗਰੀ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਨ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ, ਹਰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਲੱਭਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਮਨ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ 'ਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਦਾਇਤਵ ਹੈ। ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣਾ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਰਸਮੀਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਹਿਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਜਿਸ

ਖਿਲਾਫ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮੰਗੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪੂਰੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।"

52. ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਗਰਵਾਲ (ਸੁਪਰਾ), ਪੈਰਾ 16 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

"16.1. ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਿਕਾਰਡ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ., ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ, ਰਿਕਵਰੀ ਮੈਮੋ, ਡਰਾਫਟ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ/ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਲੜਾ ਝੁਕਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

16.2. ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਕਲਪ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਏ।

16.3. ਸੰਕਲਪ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਜਨਹਿੱਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਜਿਸ ਲਈ ਸੰਕਲਪ ਮੰਗਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਏ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

16.4. ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ/ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

16.5. ਹਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਸੰਕਲਪ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਉਸੇ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਕਲਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

53. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੇ 180 ਦਿਨ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173(2) ਅਨੁਸਾਰ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 180 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ, ਸੰਕਲਪ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

54. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਭੀਕਮਚੰਦ ਜੈਨ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਕੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲਈ ਜਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜਾਂ ਕੇਵਲ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੀ ਫਾਇਲਿੰਗ ਹੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ 11.03.2012 ਨੂੰ ਜਲਗਾਂਵ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਝੁੱਗੀਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਮਤਲਬੀ ਰਕਮਾਂ ਦੇ ਗਬਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 120ਬੀ, 409, 411, 406, 408, 465, 466, 468, 471, 477 ਅਤੇ 109 ਨਾਲ ਧਾਰਾ 34 ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਿਵੈਂਸ਼ਨ ਆਫ ਕਰੱਪਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1988 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 13(1)(ਸੀ), 13(1)(ਡੀ) ਅਤੇ 13(2) ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਤਰਕ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਕਾਰਨ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਵਿਧਾਨਿਕ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਮੱਤ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ 61ਵੇਂ ਦਿਨ ਜਾਂ 91ਵੇਂ ਦਿਨ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਨਾ

ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੇ ਰਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਟੈਚੂਟਰੀ/ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਲਣਾ ਹੈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167(2) ਦੇ ਪ੍ਰੋਵੀਸੋ (ਏ) ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਤੇ ਉਹ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਸਕੀਮ ਅਜਿਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਦਾ ਪੜਾਅ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼. ਤਫਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ, ਅਧਿਕਤਮ ਅਵਧੀ ਤੱਕ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਰਹੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਪੜਾਅ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ।

55. ਅਸੀਂ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਭੀਕਾਂਚੰਦ ਜੈਨ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ:

“16. ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ, ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਮਿਤੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ:

NONE

(a) 11-3-2012 — ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ;

NONE

(b) 25-4-2012 — ਚਾਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਪਹਿਲੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ;

NONE

(c) 1-6-2012 — ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਦਿਆਂ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ;

NONE

(d) 30-7-2012 — ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ;

NONE

(e) 13-9-2012 [ਸੁਰੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3568 ਦੀ 2012, ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 13-9-2012 (ਬੋਮ)] — ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ;

NONE

(f) 2-10-2012 — ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਧਾਰਾ 167(2) CrPC ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ;

NONE

(g) 5-10-2012 — ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 167(2) CrPC ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਉਪਰੋਕਤ ਮਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੋਵੇਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਸੀ. ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੰਜਾਣ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ, ਪਰ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਅਸਫਲਤਾ ਧਾਰਾ 167(2) CrPC ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਨਾਪਾਲਣਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸਾਹਮਣੇ ਹਾਂ।

17. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 167 CrPC ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਐਸਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋਣ ਤੇ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਰਿਮਾਂਡ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੁਝ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੈਦ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ, 90 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਏ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਅਟੱਲ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇਕਰ 61ਵੇਂ ਦਿਨ ਜਾਂ ਤਾਂ 91ਵੇਂ ਦਿਨ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨੇ ਕਿਹਾ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕੇਸ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਨਟਬਰ ਪਰੀਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ [(1975) 2 SCC 220 : 1975 SCC (Cri) 484] ਅਤੇ ਸੰਜੇ ਦੱਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ [(1994) 5 SCC 410 : 1994 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਸੀ.ਆਰ.ਆਈ.) 1433] ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਧਾਰਾ 167(2) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਅਟੱਲ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅੰਤ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਿਯਮਤ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ.

18. ਕੋਈ ਵੀ ਕੇਸ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਵਿਚਲਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿੱਚ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 167(2)(a)(ii) ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ ਕਾਫੀ ਹੈ। ਸੰਜਾਣ ਲਈ ਜਾਂ ਨਾ ਲਈ ਜਾਵੇ ਇਹ ਧਾਰਾ 167 CrPC ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਦਾ, ਉਹ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 309 CrPC ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 167 CrPC ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। CrPC ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਜਿਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਪੜਾਅ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਅਦਾਲਤ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੈਪਛਾਣ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ। ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਅੱਗੇ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਟੇਜ ਦੌਰਾਨ, ਧਾਰਾ 167(2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਨਿਆਯਿਕ ਹਿਰਾਸਤ ਦੋਵੇਂ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਿੱਚ 15 ਦਿਨਾਂ ਲਈ, 10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 60 ਦਿਨਾਂ ਅਤੇ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ 10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਹਨ। ਜੇਕਰ, ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਅਥਾਰਟੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਵਧੀ ਦੌਰਾਨ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ

ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਜਦੋਂ ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਹਿਰਾਸਤ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਸੰਭਾਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਧਾਰਾ 309 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਦੋ ਪੜਾਅ ਵੱਖਰੇ ਹਨ, ਪਰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨਾਲ ਹਿਰਾਸਤ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਬਣੀ ਰਹੇ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

56. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਭੀਕਮਚੰਦ ਜੈਨ (ਉੱਤੇ) ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੀ ਦਾਖਲਾ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਛਾਣ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 167(2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਜੋ ਪਛਾਣ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਹਿਰਾਸਤ ਸੰਭਾਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

57. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ/ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਦਯ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਛਾਣ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੀ ਦਾਖਲਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੈ।

58. ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਭੀਕਮਚੰਦ ਜੈਨ (ਉੱਤੇ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੀਰੀਅਸ ਫਰਾਡ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਆਫਿਸ (ਉੱਤੇ) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹੀ ਬਿੰਦੂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ, ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 167(2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ/ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੇਕਰ ਪਛਾਣ 60 ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ?

59. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁੱਦਾ ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਗੰਭੀਰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂਚ ਦਫਤਰ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਭੀਕਮਚੰਦ ਜੈਨ (ਸੁਪਰਾ) ਨੇ ਸੰਜੇ ਦੱਤ (ਸੁਪਰਾ), ਮੁਹੰਮਦ ਇਕਬਾਲ ਮਦਾਰ ਸ਼ੇਖ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ (1996) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 722 ਅਤੇ ਐਮ. ਰਵੀਂਦਰਨ ਬਨਾਮ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਅਫਸਰ, ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਆਫ ਰੈਵੇਨਿਊ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ (2021) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 485 ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਸੰਜੇ ਦੱਤ (ਸੁਪਰਾ), ਇਕਬਾਲ ਮਦਾਰ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਐਮ. ਰਵੀਂਦਰਨ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਫੈਸਲਾ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਭੀਕਮਚੰਦ ਜੈਨ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ:

"12. ਜਿਸ ਬਿੰਦੂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰਣਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਜੇ ਦੱਤ (ਸੁਪਰਾ), ਮਦਾਰ ਸ਼ੇਖ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਐਮ. ਰਵੀਂਦਰਨ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ। ਸੰਜੇ ਦੱਤ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਅਟੂਟ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਚਲਾਨ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚਲਾਨ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਉੱਤੇ, ਇਹ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਰਹਿਣਾ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਚਲਾਨ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਚਲਾਨ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚਲਾਨ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਸੈਕਸ਼ਨ 167(2) ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੈ।

"13. ਮਦਾਰ ਸ਼ੇਖ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਅਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਭਰੋਸੇ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 16.01.1993 ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ

ਸੀ। ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ 30.08.1993 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਸਟੈਚਯੂਟਰੀ ਪੀਰੀਅਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਟੈਚਯੂਟਰੀ ਪੀਰੀਅਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸੰਜ਼ਾ ਲਈ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਮਾਂਡ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹੇ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸਟੈਚਯੂਟਰੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਰਾਹਤ ਨਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਜਾ ਵੀ ਲਈ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਮਾਂਡ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਸੈਕਸ਼ਨ 167(2) ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ।

14. ਧਾਰਾ 167(2), ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਧੀਨ ਆਈ ਸੀ ਐਮ. ਰਵੀਂਦਰਨ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 04.08.2018 ਨੂੰ ਨਾਰਕੋਟਿਕਸ ਡਰੱਗਜ਼ ਅਤੇ ਸਾਇਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸਜ਼ ਐਕਟ, 1985 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਆਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 01.02.2019 ਨੂੰ, ਉਥੇ ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਟੈਚੂਟਰੀ ਪੀਰੀਅਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜ਼ਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਦਰਾਸ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 21.11.2019 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਤੱਥ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 01.02.2019 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10.30 ਵਜੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ 4.25 ਵਜੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਖਾਰਜੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਟੈਚੂਟਰੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ "ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ" ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿ 180 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੋਈ ਚਾਰਜ਼ਸ਼ੀਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਨਾ ਹੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਾਧੂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਟੈਚੂਟਰੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੁਆਇੰਟ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸਟੈਚੂਟਰੀ ਪੀਰੀਅਡ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰਜ਼ਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ, ਜੇਕਰ ਵਾਧੂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਮ. ਰਵੀਂਦਰਨ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਮਦਰ ਸ਼ੇਖ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮਦਰ ਸ਼ੇਖ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਿਛਲੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਚਾਰਜ਼ਸ਼ੀਟ ਸਟੈਚੂਟਰੀ ਪੀਰੀਅਡ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਦਰ ਸ਼ੇਖ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਚਾਰਜ਼ਸ਼ੀਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ਮਦਰ ਸ਼ੇਖ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸੀ।

15. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਉੱਠਿਆ ਮੁੱਦਾ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 701-702 ਦੇ 2020 ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 167(2) ਦੀ ਉਪਧਾਰਾ (ਅ) ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ 60 ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਗਣਨਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਵਿਚਾਰਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਰਾਏਆਂ ਦੇ ਵਿਭਾਜਨ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਵਿਚਾਰਣਾ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 12.03.2021 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਕ੍ਰਿ.) ਨੰਬਰ 2105-2106 ਦੇ 2021 ਅਤੇ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਕ੍ਰਿ.) ਨੰਬਰ 2111-2112 ਦੇ 2021 ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 701-702 ਦੇ 2020 ਨਾਲ ਟੈਗ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਉਥੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਸਬੰਧੀ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਬਗੈਰ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦੀ ਉਚਿਤ ਫਾਇਲਿੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਮਿਸਟਰ ਰੋਹਤਗੀ ਨੇ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਕ੍ਰਿ.) ਨੰਬਰ 2111-2112 ਦੇ 2021 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉੱਠਾਏ ਗਏ ਇੱਕ ਬਿੰਦੂ ਸਬੰਧੀ

ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 167, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਵਧੀ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਜਾਇਸ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਧਾਰਾ 167 ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਵਧੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਖਾਰਜ ਜਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

16. ਸੰਜੇ ਦੱਤ (ਉੱਪਰੋਕਤ), ਮਾਦਰ ਸ਼ੇਖ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਐਮ. ਰਵੀਂਦਰਨ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੀਕਮਚੰਦ ਜੈਨ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸਿਆਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 167(2), ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਿਕ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗਣ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਵਧੀ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਮਾਦਰ ਸ਼ੇਖ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਸੰਜਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਇਸ ਤੱਥ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਰਜ਼ੀ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸੰਜਣ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਹਵਾਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਵਾਧੂ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 167(2), ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਉਪਧਾਰਾ (ਅ) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਜਣ ਲਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਾਦਰ ਸ਼ੇਖ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਐਮ. ਰਵੀਂਦਰਨ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਵਿਧਾਨਿਕ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕਰਨਾ ਧਾਰਾ 167(2), ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗਣ ਦੇ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਸਬੰਧੀ ਪਹੇਲੀ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਭੀਕਮਚੰਦ ਜੈਨ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੰਜਣ ਨਾ ਲਈ ਜਾਂਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ ਭੀਕਮਚੰਦ ਜੈਨ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 31.05.2019 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਇੱਥੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

60. ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹਾਲੀਆ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਰਿਤੂ ਛਾਬੜਿਆ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ, ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਕ੍ਰਿ.) ਨੰਬਰ 60 ਦੇ 2023 ਦਾ ਫੈਸਲਾ 26.04.2023 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੂਰੀ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਰਿਤੂ ਛਾਬੜਿਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਤਿੰਨ ਮੁੱਦੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਉੱਠੇ:

i. ਕੀ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ii. ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ?

iii. ਕੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਰਿਮਾਂਡ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ (ਸੀਆਰਪੀਸੀ) ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

61. ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਪੈਰਾ 24 ਅਤੇ 25 ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ:

"24. ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ

ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪੂਰਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਕਰੋੜ ਦਾ 173(8) ਮੁੱਖ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪੀ.ਸੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਪੂਰਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ ਲੰਬਿਤ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਕੂਟਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ, ਡਿਫਾਲਟ ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਜ਼ਮਾਨਤ ਹਾਰ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਏ ਪੂਰਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਮਹਿਜ਼ ਰਸਮੀਤਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਏ ਟੂਲ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

25. ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਐਸਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਕਰਿਯ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਥਮੀਸ਼ਰਾਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ [(1995) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 190] ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਅਤੇ ਸਾਇਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸਜ਼ ਐਕਟ, 1985 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਸੀ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਇਨਕਾਰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਦੋਹਰੀ ਸੀਮਾ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।"

62. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਿਤੂ ਛਾਬੜਿਆ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ, ਤੱਥ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਸਨ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ, ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਲੱਗੀ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਜੇ ਵੀ ਲੰਬਿਤ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਹਾਇਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 173 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (8) ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੂਰੀ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਉੱਤੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

63. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਅਨੁਪਾਲਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਜਾਮ ਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 167(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ/ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉੱਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਅਟੂੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਿਖਾਨਚੰਦ ਜੈਨ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਕਹੀ ਗਈ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 2

64. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੂਜੇ ਪੱਖ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਸ.ਡੀ.ਜੇ.ਐਮ., ਅਜਨਾਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨਾ ਬਜਾਏ ਕਿ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਅਧੀਨ ਸੂਚਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 209 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਾ ਸਾਰੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਜਾਂ ਅਗਲੀ ਹਿਰਾਸਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ, ਯਾਨੀ 15.11.2019 ਨੂੰ, 161ਵੇਂ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਿਲਕੁਲ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 167(2) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ/ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉੱਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

65. ਯੂਏਪੀਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(ਡੀ) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

“2(1)(ਡੀ). ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਇਕ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਡ ਅਧੀਨ, ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਜਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 22 ਅਧੀਨ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਐਕਟ, 2008 ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;”

66. ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ “ਅਦਾਲਤ” ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਾਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 11 ਜਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨ 22 ਦੇ ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

67. ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੀ ਝਲਕ ਸ਼ੈਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਯੂਏਪੀਏ ਅਧੀਨ ਦੇ ਸ਼ੈਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੈਡਿਊਲ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰ. ਨੰ. 2 ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ੈਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਧਾਰਾ 22 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਸ਼ੈਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਐਕਟਾਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਇਕੱਠੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਧਾਨਿਕ ਮੰਡੇਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਯੂਏਪੀਏ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਸ਼ੈਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੈਡਿਊਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਇਸੇ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 10 ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਵੀ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ੈਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਧਾਨਿਕ ਮੰਡੇਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਚਾਹੇ ਜਾਂਚ ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਸ਼ੈਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੇਵਲ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 13 ਨੂੰ ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਦੋਨਾਂ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਇਕੱਠੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਐਨ.ਆਈ.ਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੀ ਉਪਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 22(2)(ii) ਅਨੁਸਾਰ “ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ” ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

68. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੋਵੇਂ ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਅਧੀਨ ਰਿਪੋਰਟ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 16 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤ ਵਜੋਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ, ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕਮਿਟਮੈਂਟ ਕੋਰਟ ਹੈ। (ਦੇਖੋ ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, 2021 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਪੀ&ਐਚ 786)

69. ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 10.6.2014 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਐਕਟ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸ਼ਡਿਊਲ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਕਤ ਸੂਚਨਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

“ਸੂਚਨਾ 10ਵੀਂ$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਜੂਨ, 2014 ਨੰਬਰ ਐਸ.ਓ.141/ਸੀ.ਏ.34/2008/ਐਸ.22/2014- ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਨਵੈਸਟੀਗੇਸ਼ਨ ਏਜੰਸੀ ਐਕਟ, 2008 (ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 34 ਦੇ 2008) ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁੱਖ ਦਫ਼ਤਰ 'ਤੇ, ਸੈਸ਼ਨਜ ਜੱਜ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ ਜੱਜ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਲਈ), ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਜੋਂ ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸ਼ਡਿਊਲ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਲਈ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।”

70. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਉਪਰੋਕਤ) 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਧੀਨ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧ ਚਾਹੇ ਉਹ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ, ਉਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਏ ਜਾਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਸਥਾਪਿਤ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਹੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"26. ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਸਨ — ਇੱਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਧਿਕਤਮ ਸਜ਼ਾ 7 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ, ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਧਿਕਤਮ ਸਜ਼ਾ 7 ਸਾਲ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ। ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੋਡ ਅਧੀਨ, 7 ਸਾਲ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਅਧਿਕਤਮ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਅਧਿਕਤਮ ਸਜ਼ਾ 7 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਹਨ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਐਕਟ, 2008 ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਪਰਾਧ ਭਾਵ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਧੀਨ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੁਆਰਾ, ਉਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਦਾਲਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ 'ਤੇ ਹੀ ਆਖਰੀ ਭਰੋਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਜੋ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ. ਅਧੀਨ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਸੈਕਸ਼ਨ 43-ਡੀ(2)(ਬੀ) ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ ਅਧੀਨ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦ ਹੈ, “ਅਦਾਲਤ” ਜਾਂ ਤਾਂ ਇੱਕ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਆਪ ਹੀ। ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਫੈਸਲਾ ਵਿਰੋਧੀ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22(2) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 13 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ ਗਵਾਚਿਆ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ, ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਫੈਸਲਾ ਨੇ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16(ਆਈ) ਨੂੰ ਵੀ ਗਵਾਚਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਪ੍ਰਤਿਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ।

27. xxx xxx xxx

“...ਧਾਰਾ 167(2) ਦੀ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ੋ (ਏ) ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸਰਬਸੰਮਤ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਿਕ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਵਿਵੇਕਾਧੀਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ 90/60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰਜ-ਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਗੁਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ 90/60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਵਧੀ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬੌਂਡ ਭਰਨ ਲਈ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।”’’

71. ਉਕਤ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਏਐਸਜੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਰਾਜ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸਨੇ 15.11.2019 ਨੂੰ ਐਸਡੀਜੇਐਮ, ਅਜਨਾਲਾ ਅੱਗੇ ਪਹਿਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਰਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਏਐਸਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੰਤਤੋਗਤਵਾ ਕੇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਐਨਆਈਏ/ਯੂਏਪੀਏ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਏਐਸਜੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਤੋਗਤਵਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲਈ।

72. ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਐਸਡੀਜੇਐਮ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਐਨਆਈਏ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਬਿਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਬਿਨਾਂ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਚਾਰਣਯੋਗ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਣਜ਼ਰੂਰੀ ਕਮਿਟਮੈਂਟ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਅਧੀਨ ਵਿਧਾਨਿਕ/ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗਣ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ? ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਐਸਡੀਜੇਐਮ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਗਲਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਾ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਦਲੀਲ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 167(2) ਅਧੀਨ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਐਨਆਈਏ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਮੋਹਾਲੀ, ਨੂੰ 14.12.2020 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਸੀਬੀਆਈ, ਪੰਜਾਬ, ਐਸਏਐਸ ਨਗਰ, ਮੋਹਾਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਸਨ। ਇਹ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲਈ ਤਾਂ ਯੂਏਪੀਏ ਅਤੇ 1908 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

73. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 2 ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਗਲਤੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 167(2) ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ/ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਯੂਏਪੀਏ ਅਧੀਨ ਐਨਆਈਏ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਮਿਟਲ ਪ੍ਰੋਸੀਡਿੰਗਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਕ੍਷ੇਤਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਐਨਆਈਏ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 16 ਦੇ ਵਰਚੂ ਨਾਲ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 193 ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

74. ਅਸੀਂ ਉਹ ਕੇਸ ਲਾਅ ਵੀ ਵੇਖੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਫੈਸਲਾ ਕੇਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ।

75. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਂ, ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧੁੰਦਲਾ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਸ ਧੁੰਦਲੇ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ, ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਐਨਆਈਏ/ਰਾਜ ਪੁਲਿਸ ਲਈ ਇੱਕ ਆਖ਼ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲਾ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ

76. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਮਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ,

ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 173(2) ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਐਸਡੀਜੇਐਮ, ਅਜਨਾਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 15.11.2019 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 15.11.2019 ਨੂੰ ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ 161ਵਾਂ ਦਿਨ ਸੀ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਦੇ ਦੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ 08.06.2019 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅੱਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 04.09.2019 ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਕੀ ਸਨ। ਇਹ ਸੁਝਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 91ਵਾਂ ਦਿਨ 07.09.2019 ਨੂੰ ਪੈਂਦਾ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਨੇ 04.09.2019 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, 101ਵੇਂ ਦਿਨ ਯਾਨੀ 17.09.2019 ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅੱਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਨੇ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ, 91ਵੇਂ ਦਿਨ ਯਾਨੀ 07.09.2019 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਧੁੰਦਲਾ ਖੇਤਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 91ਵੇਂ ਦਿਨ ਯਾਨੀ 07.09.2019 ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 167(2) ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ/ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗਣ ਲਈ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਬੇਨਤੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ। ਬੇਨਤੀ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਲੰਬਿਤ ਸੀ। ਅੱਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਤੁਰੰਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ ਯਾਨੀ 90ਵੇਂ ਦਿਨ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ। ਹੁਣ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਅਚ੍ਛੀ ਸੈਟਲ ਜਿਗਰ ਉਰਫ ਜਿੰਮੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੀ ਪ੍ਰਵੀਨਚੰਦਰ ਆਦਿਤਿਆ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ 2022 SCC ਔਨਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ SC 1290 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ 180 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਸਬੀਰ ਦੀ ਸਿਰਫ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਕੁਤਾਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਉਚਿਤ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ 91ਵੇਂ ਦਿਨ ਕਾਨੂੰਨੀ/ਮੂਲ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਰਜ਼ੀ। ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ/ਮੂਲ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹਨ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਸੀ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲੰਬਿਤ ਸੀ, ਇਹ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇਗੀ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ। ਇਹ ਫਿਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਉਲਟ ਕੁਝ ਸੀ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ NIA ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜ ਦੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅੰਤਮ ਪਲ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

77. ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਲਾਗੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਉਲਝਣ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਾਂ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਪਰ, ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਾਂ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਰਿਪੋਰਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲੈਣ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

78. ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਪੈਰਾ 76 ਅਤੇ 77 ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਤਿੰਨ-ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਇਦ ਮੁਹੰਮਦ ਅਹਮਦ ਕਾਜ਼ਮੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਸਰਕਾਰ ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ. ਦਿੱਲੀ) ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ (2012) 12 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਪੈਰਾ 25, 26 ਅਤੇ 27 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਹੈ:

“25. ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਲੀਲਾਂ ਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲੀਸੀਟਰ ਜਨਰਲ ਸ੍ਰੀ ਰਾਵਲ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਵਧਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 17-7-2012 ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਸੀ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 86 ਦੇ 2012 ਨੂੰ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ

ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 167(2) ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਜਾਏ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦੇ, ਮੁੱਖ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤੱਕ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਨੇ ਹਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਅਵਧੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 20-7-2012 ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ 2-6-2012 ਤੋਂ ਮੁੜ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਕੇ 90 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ। ਨਾ ਕੇਵਲ ਮੁੱਖ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਕੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਹੈ, ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਹਰਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਜੇ ਦੱਤ [(1994) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 410 : 1994 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਕ੍ਰਿ) 1433] ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲੀਸੀਟਰ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੁੱਕ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਸਿੱਕ ਮੁੱਕਣਾ) ਜਦੋਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਬੇਨਤੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੇ ਇਸ ਲਾਭ ਨੂੰ ਗੁਆ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਵਲ ਨਿਯਮਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

26. ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਅਣਸੁਣੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ।

27. ਸਾਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪਨਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸਰਾਹਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 17-7-2012 ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਈ, ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਲੰਬਿਤ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

79. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਾਂ ਅਸਫਲ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

80. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ(ਆਂ), ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ

ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ।

(ਅਸਿਸਟਡ: ਤਮਨਾ, LCRA)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate